

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
DELEGATURA W OLSZTYNIE

LOL.410.16.1.2024

Inspektor Mirosław Elszkowski
Komendant Wojewódzki Policji w Olsztynie
Komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie
ul. Partyzantów 6/8
10-521 Olsztyn

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/033 – Funkcjonowanie systemu łączności w służbach podległych MSWiA

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie, ul. Partyzantów 6/8, 10-521 Olsztyn (dalej: KWP lub Komenda)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Inspektor Mirosław Elszkowski, Komendant Wojewódzki Policji (dalej: Komendant), od 6 maja 2024 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: nadinspektor Tomasz Klimek, Komendant, od 27 stycznia 2016 r. do 19 stycznia 2024 r., a następnie młodszy inspektor Paweł Krauz, p.o. Komendant, od 20 stycznia do 5 maja 2024 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Funkcjonowanie systemu łączności radiowej w odniesieniu do wyzwań i zagrożeń współczesnego świata. 2. Komunikacja z innymi służbami – interoperacyjność systemu łączności radiowej.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2022 r. do 31 października 2024 r., z wykorzystaniem dowodów wytworzonych przed i po tym okresie, związanych z przedmiotem tej kontroli
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie
Kontroler	Krzysztof Śleszyński, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LOL/108/2024 z 9 września 2024 r. (akta kontroli str. 1-3)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W KWP zapewniono funkcjonowanie łączności radiowej na obszarze jej działania, tj. województwa warmińsko-mazurskiego, wyposażając przeszkolonych w tym zakresie funkcjonariuszy w niezbędne środki oraz wyznaczając administratorów systemów łączności. Jednakże w okresie objętym kontrolą w warmińsko-mazurskim garnizonie Policji (dalej: garnizon) korzystano głównie z analogowego systemu łączności, podatnego na zakłócenia i nieszyfrowanego, o ograniczonym zasięgu. Nie spełniał on wymagań stawianych systemowi łączności radiowej służb porządku publicznego i ratownictwa w zakresie możliwości współdziałania, bezpieczeństwa interoperacyjności i zasięgu, a większość radiotelefonów pracujących w tych sieciach była wyeksploatowana i przestarzała technologicznie. Ponadto nie zawsze był on dostępny i wymagał wspierania się m.in. telefonią komórkową. Natomiast częściowo wdrożony system cyfrowy DMR obejmował jedynie dziewięć z 19 powiatów województwa, posiadał ograniczoną funkcjonalność w zakresie transmisji danych, a wyposażenie w sprzęt łączności w tym systemie nie było wystarczające. Należy jednak podkreślić, że w Komendzie podjęto w 2024 r. działania w celu budowy na

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

terenie części powiatów, bardziej zaawansowanego cyfrowego systemu TETRA, którego wdrożenie ma zakończyć się w 2026 r. Podkreślenia wymaga dobre przygotowanie KWP na ewentualną sytuację wystąpienia nagłego kryzysu, skutkującego utratą lub ograniczeniem możliwości wykorzystania systemów łączności. Komenda posiadała bowiem alternatywne środki komunikacji (m.in. sprawny telefon satelitarny) oraz zasilacz UPS i agregat prądowłoczy z zapasem paliwa, zdolne do podtrzymania zasilania urządzeń łączności radiowej.

Funkcjonujące w Komendzie systemy łączności radiowej nie umożliwiały w pełni skutecznego współdziałania Policji z innymi służbami. Posiadano bowiem możliwość korzystania z nieszyfrowanej, o ograniczonym zasięgu, analogowej łączności radiowej, a w przypadku szyfrowanej łączności cyfrowej DMR, wyłącznie jednostki Policji garnizonu w powiatach przygranicznych posiadały możliwość współdziałania poprzez ten system ze Strażą Graniczną. Przeprowadzone ćwiczenia służb, w których uczestniczyła m.in. KWP i podległe jej komendy, jednoznacznie wskazały na konieczność zastąpienia radiowej łączności analogowej, łącznością cyfrową.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły niepoddawania przez KWP, co najmniej raz w roku, w latach 2022-2023 udokumentowanym obowiązkowym kontrolom stanu technicznego wszystkich 27 zbadanych masztów antenowych (42,9% ich ogółu). Powodem tego był m.in. brak wystarczających środków finansowych, a także niewywiązanie się w 2023 r. wykonawcy z warunków umowy na przeglądy i konserwację masztów. Ponadto w Komendzie nie opracowano dla komórek organizacyjnych KWP i jednostek Policji garnizonu tabel wyposażenia w sprzęt telekomunikacyjny na 2023 r. i 2024 r., zaś tabelę na 2022 r. sporządzono sześć miesięcy po terminie i zatwierdzono przez Komendanta dopiero w trakcie kontroli NIK. Tabele te, zgodnie z procedurami wewnętrznymi Policji, miały stanowić podstawę do planowania zaopatrywania w sprzęt telekomunikacyjny oraz przydziału tego sprzętu i zdaniem NIK ich brak mógł mieć wpływ na właściwe planowanie zaopatrzenia w sprzęt łączności radiowej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej³ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Funkcjonowanie systemów łączności radiowej w odniesieniu do wymagań i zagrożeń współczesnego świata

Opis stanu faktycznego

1.1. Organizację łączności radiowej w Komendzie oraz sposób stosowania środków tej łączności i prowadzenia z jej wykorzystaniem korespondencji radiowej regulowało zarządzenie nr 22 Komendanta Głównego Policji w sprawie określenia metod i form wykonywania zadań Policji z użyciem środków łączności radiowej⁴. Zgodnie z § 10 ust. 1 tego zarządzenia za organizację i zapewnienie funkcjonowania łączności radiowej w KWP odpowiadał Komendant. Do obsługi i technicznego utrzymania systemów łączności, a także do rozbudowy infrastruktury oraz obiektów Systemu Radiokomunikacji Policji – TETRA⁵ na obszarze terytorialnego zasięgu działania Komendanta wyznaczono w KWP Wydział Łączności i Informatyki (dalej: Wydział Łączności lub Wydział). W ramach tego wydziału utworzono Zespół Radiokomunikacji

³ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁴ Dz. Urz. KGP z 2020 r. poz. 38 (dalej: zarządzenie nr 22 KGP).

⁵ TETRA (z ang. Terrestrial Trunked Radio) – stworzony przez Europejski Instytut Norm Telekomunikacyjnych otwarty standard cyfrowej radiotelefonicznej łączności dyspozytorskiej (trunkingowej).

i Wsparcia Technicznego (dalej: Zespół Radiokomunikacji), do którego zadań należało m.in. utrzymanie wewnątrzwojewódzkich systemów radiokomunikacyjnych analogowych i cyfrowych (w tym systemu TETRA), w tym m.in. techniczne utrzymanie urządzeń, nadzór i monitorowanie sieci radiotelefonicznej pod kątem prawidłowości korespondencji i występujących zakłóceń propagacji oraz organizacja i prowadzenie szkoleń użytkowników tych systemów.

(akta kontroli str. 4-36)

W okresie objętym kontrolą w KWP oraz w podległych jej miejskich i powiatowych komendach Policji wykorzystywane były dwa systemy łączności radiowej:

- analogowy (nieszifrowany) – funkcjonujący, jako jedyny system łączności radiowej, na obszarze 10 komend powiatowych i miejskich⁶,
- cyfrowy w standardzie DMR Tier II⁷ (szyfrowany algorytmem ARC-4 z kluczem AES) – wdrożony w 2012 r. w sześciu komendach powiatowych⁸, natomiast w trzech pozostałych podległych komendach oraz w KWP⁹ był w trakcie wdrażania (testowania), a jego pełne wprowadzenie w tych jednostkach zaplanowano na grudzień 2024 r., po zakończeniu testów i zatwierdzeniu decyzją Dyrektora Biura Łączności i Informatyki Komendy Głównej Policji.

Natomiast system cyfrowy TETRA¹⁰, szyfrowany algorytmem TEA2, użytkował w garnizonie, według stanu na 30 września 2024 r., wyłącznie Samodzielny Pododdział Kontrterrorystyczny Policji¹¹ (system mobilny, od 2023 r.). Jednostka ta dysponowała siedmioma radiotelefonami przesyłnymi i 32 przenośnymi. Powyższe systemy zostały ustalone przez Komendę Główną Policji.

(akta kontroli str. 37-41)

W celu rozbudowy w garnizonie systemu TETRA¹² w Komendzie w kwietniu 2024 r. opracowano kartę projektu i powołano zespół zarządzający tym projektem, a w lipcu 2024 r. sporządzono studium wykonalności¹³. Jako uzasadnienie realizacji projektu, którego budżet oszacowano na 29 mln zł, wskazano m.in., że wykorzystywany obecnie na terenie garnizonu analogowy system komunikacji radiowej nie pozwala, ze względu na swoje ograniczenia, na prowadzenie nowoczesnej, bezpiecznej, szyfrowanej łączności radiowej. W studium wykonalności tego projektu wskazano, że obecnie na terenie działania jednostek organizacyjnych objętych projektem funkcjonują głównie sieci radiowe konwencjonalne, które nie spełniają wymagań stawianych systemowi łączności radiowej służb porządku publicznego i ratownictwa w zakresie możliwości współdziałania, bezpieczeństwa interoperacyjności i zasięgu, a większość radiotelefonów pracujących w tych sieciach jest wyeksploatowana i przestarzała technologicznie. Projekt obejmował rozbudowę ww. systemu na terenie

⁶ Tj. w Elblągu, Działdowie, Giżycku, Iławie, Lidzbarku Warmińskim, Mrągowie, Nowym Mieście Lubawskim, Ostródzie, Piszku i Szczytnie.

⁷ Zgodność ze standardami łączności cyfrowej ETSI TS 102361.

⁸ Tj. w Bartoszycach, Braniewie, Goldapi, Kętrzynie, Olecku i Węgorzewie. System wdrożony w celu poprawy możliwości komunikacji radiowej w obszarze granicy Unii Europejskiej, ze środków Funduszu Granic Zewnętrznych 2007-2013.

⁹ Tj. w Komendzie Powiatowej w Nidzicy, Komendzie Miejskiej w Olsztynie i w KWP system był wdrażany od 2023 r., natomiast w Komendzie Powiatowej w Elku – od 2024 r. W jednostkach tych system był testowany na podstawie polecenia Naczelnika Wydziału Łączności KWP.

¹⁰ W standardzie ETSI TS 101 053-2 V3.1.1 (2022-12).

¹¹ Dalej: SPKP. Jednostka podlegająca bezpośrednio Komendantowi.

¹² W standardzie ETSI TETRA, z algorytmem szyfrowania TEA2.

¹³ Zgodnie z wymogami zarządzenia nr 5 Komendanta Głównego Policji z dnia 16 lutego 2017 r. w sprawie metod realizacji projektów teleinformatycznych i telekomunikacyjnych w Policji.

10 powiatów¹⁴ województwa warmińsko-mazurskiego (dalej: województwo) i miał być realizowany w dwóch etapach: montaż i uruchomienie stacji bazowych (do 31 lipca 2025 r.), a następnie wymiana, montaż i uruchomienie sprzętu abonenckiego (do 30 września 2025 r.). Wydanie decyzji w sprawie wdrożenia systemu TETRA na terenie ww. powiatów zaplanowano w terminie do 31 sierpnia 2026 r.

W sprawie zaawansowania prac nad budową ww. systemu I Zastępca Komendanta podał, że opracowano już Program funkcjonalno-użytkowy i Opis przedmiotu zamówienia na instalację czterech pierwszych stacji bazowych, a garnizon zabiega, aby jeszcze w 2024 r. uruchomić ten system w Elblągu lub Olsztynie.

(akta kontroli str. 42-91)

I Zastępca Komendanta wyjaśnił, że rodzaj wykorzystywanej łączności (cyfrowa lub analogowa) nie jest powiązany z charakterem zadań wykonywanych przez funkcjonariuszy. Związany jest bezpośrednio z dostępnością na danym terenie określonego systemu łączności, a terminale abonenckie mogą pracować zarówno w systemie analogowym, jak i cyfrowym DMR. Podał, że funkcjonariusze mają w swojej dyspozycji różne środki komunikacji służbowej i w zależności od miejsca pełnienia służby i okoliczności posługują się środkami adekwatnymi do zaistniałej potrzeby, tj. poprzez System Elektronicznej Poczty Policji, terminalami MTN¹⁵, systemami komunikacji niejawnej (stacjonarne i radiowe), służbowymi terminalami telefonii stacjonarnej i mobilnej, radiotelefonami pracującymi w systemie analogowym i DMR, a w przypadku policjantów SPKP – również terminalami TETRA. I Zastępca Komendanta podał, że korzystanie z prywatnych telefonów komórkowych w służbie nie jest zalecane. Wyjaśnił również, że w KWP brak jest regulacji w zakresie używania prywatnych telefonów komórkowych do łączności służbowej, natomiast zgodnie ze standaryzacją¹⁶ przyjęto, że podstawową łącznością w takiej komunikacji jest łączność radiowa oraz inne dostępne środki łączności służbowej.

(akta kontroli str. 84-189)

W piśmie z 29 sierpnia 2024 r., rozesłanym do jednostek Policji garnizonu, p.o. Zastępca Komendanta przypomniał, że korespondencja podczas działań policyjnych powinna być prowadzona za pomocą etatowych środków łączności, a w przypadkach, w których jest to utrudnione, należy korzystać z telefonów komórkowych, dzwoniąc na telefony wyposażone w rejestratory.

Zasady użytkowania służbowych telefonów komórkowych zostały określone w decyzji Komendanta z 17 maja 2019 r. w sprawie szczegółowych zasad przyznawania i użytkowania służbowych telefonów komórkowych, służbowych urządzeń komórkowych oraz służbowych aktywacji telefonicznych komórkowych wykorzystywanych w publicznych sieciach telefonii komórkowej w KWP i w jednostkach podległych. Zgodnie z tą decyzją służbowy telefon komórkowy przysługiwał w garnizonie: Komendantowi oraz komendantom powiatowym/miejskim i ich zastępcom, naczelnikom wydziałów i ich zastępcom, dowódcy Oddziału Prewencji Policji i jego zastępcom, rzecznikowi prasowemu i oficerom prasowym oraz dzielnicowym, a w uzasadnionych przypadkach również innym osobom.

(akta kontroli str. 190-198)

¹⁴ Tj. powiatu olsztyńskiego, elbląskiego, iławskiego, ostródzkiego, nowomiejskiego, działdowskiego, nidzickiego, szczycieńskiego, lidzbarskiego oraz części powiatu mrągowskiego, obejmującego miasto Mrągowo i powiat wzdłuż drogi krajowej nr 16.

¹⁵ MTN – Mobilny Terminal Noszony.

¹⁶ Wymagania dotyczące standardów technicznych, użytkowych oraz bezpieczeństwa, stosowanych w Policji, w zakresie informatyki i łączności, zatwierdzone przez Komendanta Głównego Policji (styczeń 2020 r. z aktualizacją z kwietnia 2024 r.), dalej: Standardy łączności.

1.2. W sprawie występujących w okresie objętym kontrolą trudności przy wykorzystywaniu przez funkcjonariuszy w służbie systemów łączności radiowej I Zastępca Komendanta wyjaśnił, że poważnym problemem na terenie garnizonu są problemy z zasięgiem, który często ograniczony jest specyficznym ukształtowaniem terenu, dużymi powierzchniami lasów, jeziorami oraz wzgórzami. Rozwiązanie tego jest aktualnie niemożliwe ze względów finansowych (brak środków na poprawę infrastruktury). Wskazał, że niedostateczne finansowanie nie zaspokaja w pełni potrzeb związanych z utrzymaniem istniejących systemów, rozbudowę i modernizację systemów cyfrowych w pozostałych jednostkach wykorzystujących systemy analogowe, a także potrzeb dotyczących wymiany akumulatorów w terminalach.

Użytkowany w garnizonie cyfrowy system radiowy DMR nie posiadał możliwości przesyłania danych niezbędnych w prowadzeniu działań, takich jak zdjęcia, wideo, nagrania audio, plany, mapy, szkice, instrukcje. Wysyłane były one alternatywnymi kanałami wymienionymi w pkt. 1.1. wystąpienia (m.in. za pomocą służbowej poczty elektronicznej, czy służbowych telefonów komórkowych), a także poprzez komunikator Threema. System DMR w ramach transmisji danych umożliwiał przesyłanie wyłącznie krótkich wiadomości tekstowych pomiędzy jego terminalami. Natomiast transmisję dowolnego rozmiaru danych pakietowych miał umożliwiać system TETRA, będący na etapie projektowania i wdrażania.

(akta kontroli str. 37-38 i 84-91)

W sprawie sposobu przygotowania KWP na sytuację wystąpienia nagłego kryzysu, skutkującego utratą lub ograniczeniem możliwości wykorzystania systemów łączności Naczelnik Wydziału Łączności podał, że Komenda posiada kilka różnorodnych systemów, które są w sposób ciągły sprawne, tj. telefonia stacjonarna VoIP¹⁷, w tym połączenia telefoniczne i wideokonferencyjne, telefony komórkowe, systemy radiokomunikacyjne analogowe i cyfrowe (DMR, a w przypadku SPKP – również TETRA), systemy łączności szyfrowanej oraz system kurierski (poczta specjalna). Dodał, że Komenda posiada zasilanie podstawowe z sieci energetycznej, awaryjne w formie agregatu, gwarantowane w formie zasilaczy UPS oraz stanowiskowe źródła prądu stałego.

W sprawie utrzymania łączności przez KWP z podległymi jej komendami miejskimi i powiatowymi w sytuacji wystąpienia nagłego kryzysu (np. klęska żywiołowa) skutkującego utratą lub ograniczeniem możliwości wykorzystania systemów łączności (m.in. brak zasilania w energię elektryczną na terenie województwa) Zastępca Komendanta wyjaśnił, że podległe komendy wyposażone są w zasilacze UPS z czasem podtrzymania zasilania minimum przez 15 minut oraz w agregaty prądotwórcze, w tym agregaty mobilne, które można przenieść do wskazanej lokalizacji. Dodał, że w nawiązaniu do doświadczeń z Wrocławia i Opola z 2024 r.¹⁸ planowany jest zakup i utrzymanie zestawów do łączności satelitarnej.

(akta kontroli str. 199-204 i 211-216)

Przeprowadzone w budynku siedziby Komendy oględziny¹⁹ potwierdziły, że posiadała ona zasilacz UPS oraz agregat prądotwórczy. Oba te urządzenia, znajdujące się w pomieszczeniach zamykanych na klucz, były sprawne i zdolne do podtrzymania zasilania urządzeń infrastruktury krytycznej, w tym środków łączności radiowej na

¹⁷ VoIP (ang. Voice over Internet Protocol) – technologia umożliwiająca użytkownikom przesyłanie połączeń głosowych poprzez łącze internetowe lub inne sieci wykorzystujące protokół IP (tzw. telefonia internetowa).

¹⁸ Powódź.

¹⁹ Oględziny z 22 października 2024 r.

Stanowisku Kierowania Komendanta²⁰, odpowiednio przez: ok. 30 minut i 14 godzin²¹. Naczelnik Wydziału Łączności wyjaśnił, że agregat prądowórczy łączy się automatycznie w czasie nieprzekraczającym 10 minut od wystąpienia przerwy w zasilaniu.

W celu zabezpieczenia łączności w sytuacji krytycznej Komenda posiadała na SK telefon satelitarny Iridium. Oględziny wykazały, że bateria telefonu była w pełni naładowana, a skuteczne połączenie z dyżurnym Komendy Głównej Policji, potwierdziło prawidłowe działanie urządzenia.

Stanowisko Kierowania wyposażone było również w następujący sprzęt łączności radiowej: dwie stacje bazowe Motorola, działające w systemie analogowym i cyfrowym DMR, na których prowadzono nasłuch Krajowej Sieci Współdziałania i Alarmowania (dalej: KSWA) oraz kanału dyżurnego SK, a także cyfrowy radiotelefon przenośny Motorola, działający w systemie TETRA. Naczelnik Wydziału Łączności wyjaśnił, że radiotelefon TETRA został we wrześniu 2024 r., z polecenia Komendy Głównej Policji, przeniesiony czasowo z SPKP i uruchomiony na Stanowisku Kierowania w związku z powodzią na południu Polski. Przy łączności poprzez system TETRA Komenda korzystała z infrastruktury innej służby posiadającej na terenie Olsztyna działające w tym systemie nadajniki BTS. Łączność radiową TETRA wykorzystywano na SK do prowadzenia nasłuchu służb, w tym jednostek Policji, pracujących w okresie powodzi i podczas likwidacji szkód.

Stanowisko Kierowania wyposażone było również w inne, alternatywne w stosunku do łączności radiowej, środki łączności, tj. telefony stacjonarne i komórkowe, urządzenie obsługujące system wideo-konferencyjny Cisco. Dyżurni na SK posiadali komputery z dostępem do internetu w policyjnej sieci transmisji danych, wyposażone m.in. w programy: Aplikacja Dyżurnego 1.1.0.57²² oraz SWD Policji (System Wspomagania Dowodzenia Policji). Pierwszy z tych programów umożliwiał m.in. wyświetlanie na monitorze bieżących informacji m.in. o przemieszczaniu się pojazdów/sił Policji garnizonu, natomiast drugi z nich – m.in. wizualizację na mapie bieżących lokalizacji patroli Policji, przekazywanych poprzez terminale mobilne Bluebird, będące na ich wyposażeniu²³.

W trakcie ww. oględzin przeprowadzono próbę nawiązania analogowej łączności radiowej z dyżurnymi w wybranych jednostkach Policji garnizonu, podległych KWP, tj.: w komendach w Olsztynie, Ostródzie i Mrągowie oraz w komisariacie w Mikołajkach. W każdym przypadku odpowiedzią była cisza. Połączenie nawiązano po skontaktowaniu poprzez telefon stacjonarny z dyżurnymi z komend w Olsztynie i w Ostródzie, w tym skutecznie z dyżurnym z Olsztyna, a połączenie z dyżurnym z Ostródy było na granicy zasięgu (słyszać było jedynie tzw. szumy). Naczelnik Wydziału Łączności wyjaśnił, że maksymalny zasięg analogowej łączności radiowej to 50 km, w zależności od propagacji (tj. warunków atmosferycznych oraz ukształtowania terenu), a skuteczny zasięg takiej łączności, przy średnich warunkach, to od 20 do 30 km. Podał, że ze Stanowiska Kierowania jest również możliwość nawiązania cyfrowej łączności radiowej w systemie DMR z jednostkami i patrolami Policji na terenie całego powiatu olsztyńskiego.

(akta kontroli str. 220-240)

²⁰ Dalej: Stanowisko Kierowania lub SK.

²¹ Wartość obliczona na podstawie ilości zapasu paliwa do agregatu oraz danych technicznych dotyczących maksymalnego jego zużycia na godzinę.

²² Komunikator pomiędzy służbami dyżurnymi województwa, w którym po wpisaniu treści wiadomości wyświetla się ona również u dyżurnych w innych jednostkach.

²³ Radiowe stacje przewoźne i radiotelefony noszone, działające w systemie analogowym i cyfrowym DMR, nie posiadały takiej funkcjonalności.

W sprawie sposobu zapewnienia komunikacji radiowej między funkcjonariuszami w ramach hierarchii dowodzenia w sytuacji działania w garnizonie różnych systemów łączności I Zastępca Komendanta wyjaśnił, że uwzględniając charakter istniejących na terenie województwa systemów i to, że system analogowy oraz cyfrowy operuje w zakresie konkretnych granic powiatu, pracuje się w danej jednostce powiatowej na określonych środkach łączności radiowej. Przebywając w konkretnym miejscu województwa nie występuje potrzeba korzystania jednocześnie z systemu analogowego i cyfrowego DMR. Natomiast w przypadku akcji lub operacji policyjnej odbiegającej od ww. schematu, tj. związanego z pokryciem danego terenu tylko jednym rodzajem systemu radiokomunikacyjnego (analogowym lub cyfrowym), dowódcy lub inni wskazani funkcjonariusze wyposażeni są jednocześnie w dwa urządzenia radiokomunikacyjne umożliwiające jednoczesną pracę w obydwu systemach.

(akta kontroli str. 84-91)

1.3. Według stanu na 30 września 2024 r. w KWP oraz w podległych jej miejskich i powiatowych komendach zatrudnionych było łącznie czterech administratorów systemów łączności radiowej²⁴ (dalej: administratorzy). I Zastępca Komendanta wyjaśnił, że w KWP nie funkcjonują regulacje wewnętrzne określające wymaganą liczbę administratorów tych systemów, zaznaczając jednocześnie, że Wydział Łączności nie jest w stanie zapewnić, przy obecnym stanie etatowym, optymalnej ich liczby. Podał, że po 2006 r., w wyniku prowadzonej polityki kadrowej ówczesnej kadry kierowniczej, zatrudnienie w tym wydziale zmniejszyło się ze 120 do 53 etatów, którymi dysponuje do chwili obecnej, w tym została również bardzo mocno ograniczona liczba administratorów, których przed 2006 r. było 10, a aktualnie jest 4.

Wszyscy czterej administratorzy zatrudnieni w Zespole Radiokomunikacji Wydziału Łączności posiadali doświadczenie zawodowe w zakresie administrowania systemami łączności radiowej²⁵ oraz dysponowali zezwoleniem na obsługę urządzeń łączności radiowej UKF w resorcie spraw wewnętrznych. Dwóch z nich posiadało wykształcenie średnie techniczne (specjalność elektroenergetyk), a dwaj pozostali – wyższe zawodowe z zakresu pedagogiki resocjalizacyjnej lub wyższe magisterskie (zarządzanie przedsiębiorstwem). W okresie objętym kontrolą administratorzy nie uczestniczyli w zorganizowanych formach doskonalenia zawodowego w obszarze łączności radiowej. Natomiast przed 2022 r. trzech²⁶ z nich uczestniczyło w bezpłatnych szkoleniach przeprowadzanych w ramach dostaw urządzeń. Dotyczyły one standardu TETRA²⁷, a w przypadku dwóch administratorów również m.in.: praktyki pomiarów radia cyfrowego DMR, teorii pomiarów radia analogowego i cyfrowego, obsługi testera radiokomunikacyjnego serii R 8100, konfiguracji i zarządzania systemem radiolinii Ceragon Fiber Air IP-20G, instalacji i podstaw programowania radiolinii Nec iPasolink. Ponadto administrator z najdłuższym stażem pracy w ww. Zespole uczestniczył również w takich szkoleniach z zakresu m.in. obsługi technicznej, programowania i serwisowania danego modelu stacji bazowej, zestawu radiokomunikacyjnego oraz radiotelefonu.

²⁴ Wszyscy zatrudnieni w KWP.

²⁵ Trzy, sześć, 12 i 21 lat.

²⁶ Tj. poza administratorem, który w 2021 r. został przeniesiony w ramach Wydziału Łączności z Zespołu Telekomunikacji do Zespołu Radiokomunikacji i z uwagi na inny zakres obowiązków nie był w trakcie zatrudnienia w poprzednim zespole kierowany na szkolenia w obszarze łączności radiowej.

²⁷ Tj. architektury dostarczanego systemu, urządzenia systemu, zarządzania: systemem, grupami i użytkownikami oraz konsolami dyspozytorskimi, a także krytycznych elementów systemu, funkcjonowania systemu w trybie trunkingu rozległego i lokalnego, przykładowych procedur eksploatacyjnych i procedur diagnostyki oraz możliwości systemu rejestracji korespondencji i zarządzania kluczami.

I Zastępca Komendanta wyjaśnił, że doskonalenie zawodowe z zakresu administrowania systemami łączności radiowej odbywa się najczęściej w formie sympozjów i szkoleń realizowanych przez dostawców sprzętu radiokomunikacyjnego. Naczelnik Wydziału Łączności wyjaśnił, że w swojej codziennej pracy administratorzy zobowiązani są do ciągłego samodoskonalenia przy wykorzystaniu ogólnodostępnej wiedzy, a Komenda zapewnia im czas na realizację tych zadań w czasie pracy. Podał, że w latach 2022-2024 (do 7 października) administratorzy nie zgłaszali potrzeb szkoleniowych w zakresie radiokomunikacji, gdyż wcześniej została podjęta decyzja o realizacji doskonalenia zawodowego w tej tematyce w postaci samokształcenia, które, w jego opinii, jest realizowane wzorowo.

(akta kontroli str. 84-91, 199-204, 241-244 i 260-264)

Użytkowany w garnizonie sprzęt łączności radiowej składał się z dwóch grup: terminali wykorzystywanych przez użytkowników oraz stacji retransmisyjnych lub transmisyjnych, obsługiwanych bezpośrednio przez administratorów systemu. Sprzęt ten, m.in. radiotelefony, posiadał odpowiednie certyfikaty/homologacje.

Naczelnik Wydziału Łączności wyjaśnił, że sprzęt radiokomunikacyjny eksploatowany jest na podstawie instrukcji obsługi producentów, przekazywanych użytkownikom w momencie jego wydania, a Komenda nie posiada dodatkowych regulacji w zakresie jego konserwacji, przeglądów i eksploatacji. W przypadku terminali użytkowanych bezpośrednio przez funkcjonariuszy, administratorzy systemu dokonują niecyklicznie ich przeglądów w sytuacjach awarii i zmian obsady kanałowej. W latach 2022-2024 (do 7 października) dokonano uruchomienia stacji retransmisyjnych w trzech jednostkach, tj. w KWP i w Komendach Powiatowych w Nidzicy i w Ełku, podczas których dokonano przeglądów uruchomieniowo-eksploatacyjnych instalacji antenowych. Naczelnik podał, że w trakcie przeglądów budowlanych masztów antenowych sprawdzany jest fizyczny stan techniczny systemów antenowych na masztach i w przypadku stwierdzenia zużycia, system jest naprawiany. Stacje transmisyjne i retransmisyjne, poza przygotowaniem w trakcie instalacji, nie wymagają okresowych przeglądów i konserwacji, z wyjątkiem przypadków zmian konfiguracji i awarii. Główne elementy składowe stacji transmisyjnych i retransmisyjnych są w obudowach hermetycznie zamkniętych, trwale zabezpieczonych przed wpływem warunków atmosferycznych.

(akta kontroli str. 199-210 i 245-252)

1.3.1. W latach 2022-2024 (do 30 września) użytkownicy sprzętu łączności radiowej zgłosili w Komendzie 3801 awarii lub problemów związanych z jego eksploatacją, w tym:

- 473 zgłoszeń dotyczyło baterii radiotelefonów²⁸, w wyniku których na bieżąco dokonywano m.in. ich wymiany,
- 18 – zasięgu sieci²⁹, w wyniku których dokonywano sprawdzeń oraz wymian bazowych i samochodowych systemów antenowych,
- 3310 – innych³⁰, tj. dotyczących m.in. uszkodzeń podzespołów radiotelefonu (potencjometrów, wyświetlaczy, gniazd zasilających), uszkodzeń instalacji zasilającej i antenowej radiotelefonu przewoźnego w pojazdach służbowych, występowania zakłóceń w policyjnych sieciach radiowych, a także aktualizowania obsady kanałowej w radiotelefonach przewoźnych i noszonych na potrzeby operacji policyjnych. W wyniku tych zgłoszeń dokonywano m.in. bieżących

²⁸ W tym: 240 w 2022 r., 52 w 2023 r. i 181 w 2024 r. (do 30 września).

²⁹ W tym odpowiednio: 6, 8 i 4.

³⁰ W tym odpowiednio: 1150, 1215 i 945.

napraw lub wymian radiotelefonów oraz instalacji antenowych w pojazdach, zmian parametrów konfiguracyjnych nadawczo-odbiorczych, a także programowano nowe obsady kanałowe.

(akta kontroli str. 205-210 i 253-259)

Żadna z zatrudnionych w Komendzie osób zajmujących się łącznością radiową nie otrzymywała w latach 2022-2024 (do 25 września) dodatku, o którym mowa w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 19 stycznia 2022 r. w sprawie wysokości świadczenia teleinformatycznego dla osób realizujących zadania z zakresu cyberbezpieczeństwa³¹. Wynikało to z niespełniania przez nie wymogów formalnych uprawniających do przyznania takiego dodatku (tj. brak odpowiednich certyfikatów). W Komendzie zasady przyznawania tego dodatku uregulowano decyzją Komendanta z 3 kwietnia 2024 r. w sprawie zasad prowadzenia weryfikacji wiedzy i doświadczenia wymaganych przy podziale i przyznawaniu środków finansowych pochodzących z Funduszu Cyberbezpieczeństwa dla funkcjonariuszy i pracowników Policji województwa warmińsko-mazurskiego. Decyzją tą powołano pięcioosobową komisję, do której zadań należała m.in. weryfikacja kwalifikacji osób pobierających lub ubiegających się o przyznanie dodatku.

(akta kontroli str. 241-244 i 260-264)

1.3.2. Według stanu na 30 września 2024 r. w KWP i podległych jej komendach miejskich i powiatowych znajdowały się łącznie 63 maszty/wieże radiokomunikacyjne (antenowe)³², w tym:

- 23 wolno stojące, w tym 21 posadowionych na gruncie, będącym w trwałym zarządzie KWP,
- 40 posadowionych na obiektach budowlanych, w tym 36 posadowionych na obiektach budowlanych, będących w trwałym zarządzie KWP.

Spośród powyższych 63 masztów badaniem w zakresie poddawania ich w latach 2022-2023 corocznym obowiązkowym okresowym kontrolom ich stanu technicznego, określonym w art. 62 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane³³, objęto łącznie 27 z nich (42,9% ich ogółu), w tym:

- 21 wolno stojących masztów³⁴ posadowionych na gruncie, będącym w trwałym zarządzie KWP (100% takich masztów), stanowiących, zgodnie z art. 3 pkt 1 i 3 Prawa budowlanego, obiekty budowlane (budowle),
- 6 masztów posadowionych na obiektach budowlanych (budynkach), będących w trwałym zarządzie KWP (16,7% takich masztów).

Badanie ww. próby masztów wykazało, że w latach 2022-2023 żaden z powyższych 21 wolno stojących masztów nie został poddany udokumentowanej kontroli jego stanu technicznego (opisano w sekcji: Stwierdzone nieprawidłowości, w pkt. 1), a w przypadku badanych sześciu masztów posadowionych na obiektach budowlanych (budynkach) – w 2022 r. nie poddano takiej kontroli żadnego z nich, zaś w 2023 r. – nie poddano jej czterech masztów (opisano w sekcji: Stwierdzone nieprawidłowości, w pkt. 2).

(akta kontroli str. 265-428)

³¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 131.

³² O wysokości od 5 do 53 metrów (średnio o wysokości 18 metrów), dalej: maszty.

³³ Dz. U. z 2024 r. poz. 725, ze zm. (dalej: Prawo budowlane).

³⁴ Zgodnie z § 2 pkt 18 i 19 rozporządzenia Ministra Cyfryzacji w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać telekomunikacyjne obiekty budowlane i ich usytuowanie (Dz.U. z 2023 r. poz. 1040) wolno stojąca wieża antenowa to antenowa konstrukcja wsporcza, bez odciągów, posadowiona na gruncie, natomiast wolno stojący maszt antenowy to antenowa konstrukcja wsporcza, z odciągami, posadowiona na gruncie

1.3.2.1. Przeprowadzone we wrześniu 2021 r. przez Komendę kontrole okresowe stanu technicznego 52 masztów, będących na 30 września 2024 r. w KWP i w jednostkach garnizonu, wykazały, że ogólny stan techniczny pięciu masztów³⁵ oceniono jako bardzo zły, sześciu – zły³⁶, 28 – dostateczny, a 13 – dobry. W przypadku sześciu masztów w dobrym stanie technicznym oceniono, że nie wymagają one przeprowadzenia prac remontowych, zaś dla 46 masztów wydano łącznie 213 zaleceń przeprowadzenia prac konserwacyjnych, dotyczących m.in. wymiany śrub, zacisków linowych, lin odciągowych i mocowania anten, wykonania uziemienia odciągów, korekcji naciągów, pilnego remontu betonowego cokołu, na którym posadowiono maszt, pilnego remontu betonowego słupa, konserwacji smarem lin i śrub, oczyszczenia i malowania masztu oraz montażu sztycy odgromowej.

(akta kontroli str. 265-267 i 429-484)

W związku z wynikami ww. kontroli okresowej KWP pismem z 12 lipca 2022 r. wystąpiła do Dyrektora Biura Łączności i Informatyki Komendy Głównej Policji o przydzielenie środków finansowych w kwocie 70 tys. zł na pilną naprawę 10 masztów antenowych³⁷, w tym trzech wolno stojących. I Zastępca Komendanta wyjaśnił, że KWP nie posiada odpowiedzi na to pismo, a na odprawie rocznej Dyrektorów i Naczelników Biura Łączności i Informatyki oraz Naczelników Wydziałów Łączności i Informatyki Komend Wojewódzkich temat przeglądów i napraw masztów został podsumowany jako zadanie, które powinno zostać zrealizowane z budżetu Komendy Wojewódzkiej, gdyż Biuro Łączności i Informatyki nie posiadało środków na ten cel.

(akta kontroli str. 485-498)

1.3.2.2. W celu poddania w 2023 r. masztów obowiązkowej kontroli stanu technicznego Komendant 21 września 2023 r. zawarł z osobą fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą (dalej: wykonawca) umowę na wykonanie przeglądów i konserwacji 52 masztów antenowych w jednostkach policji województwa warmińsko-mazurskiego, z wynagrodzeniem brutto 244,9 tys. zł i z terminem realizacji do 10 listopada 2023 r. Według stanu na 29 października 2024 r. wykonawca nie przedłożył KWP dokumentacji powykonawczej w formie protokołu z prac konserwacyjnych danego masztu antenowego, zawierającej m.in. opis czynności wykonanych w trakcie prac konserwacyjnych, a także stwierdzenie o dopuszczeniu do dalszej eksploatacji masztu na okres pięciu lat w wyniku przeprowadzenia tych prac. W związku z nieotrzymaniem od wykonawcy wymaganej umową dokumentacji powykonawczej KWP nie dokonała wypłaty całości wynagrodzenia umownego.

I Zastępca Komendanta wyjaśnił, że wykonawca nie dostarczył kompletnej i podpisanej dokumentacji podanej w opisie przedmiotu zamówienia. KWP otrzymała od niego, po terminie realizacji umowy, 30 szkiców dokumentacji z wymaganych 52 lokalizacji. Dostarczono je w formie plików pdf (wymagana była również wersja papierowa), niekompletne i niepodpisane. W części przypadków zbyt mała liczba zdjęć nie potwierdzała realizacji konserwacji obiektu, brakowało wyników pomiarów. W trakcie zgłaszanych uwag wykonawca poprawiał wskazywane braki, jednak nie dostarczył kompletu dokumentacji dla 52 lokalizacji.

W sprawie realizowanego przez KWP, na podstawie § 1 ust. 3 ww. umowy, nadzoru nad prowadzonymi przez wykonawcę pracami konserwacyjnymi I Zastępca Komendanta wyjaśnił, że prowadzono go osobiście na miejscu w poszczególnych

³⁵ Tj. w Purdzie, Olsztynku, Barczewie, Lelkowie, Rybnie,

³⁶ Tj. w Elblągu przy ul. Strażniczej 2, Bisztynku, Pieniężnie, Suszu, Świętajnie, Rucianem-Nidzie,

³⁷ Tj. w Barczewie, Olsztynku, Suszu, Purdzie, Rybnie, Lelkowie, Pieniężnie, Rucianem-Nidzie, Świętajnie i Bisztynku.

lokalizacjach, dokonując wizualnej inspekcji. W razie wystąpienia uchybień były one dokumentowane i informowano o nich wykonawcę, a zgłaszane problemy zostały częściowo usunięte. W przypadkach, w których uchybienia nie zostały zrealizowane, zebrano je w postaci zestawienia, z którym 27 listopada 2023 r. zapoznano wykonawcę. W ramach nadzoru realizowano również spotkania z wykonawcą, na których omawiano problemy w realizacji umowy.

W związku z niewykonaniem przez wykonawcę ww. umowy w określonym w niej terminie, tj. do 10 listopada 2023 r., KWP podjęła m.in. następujące działania:

- 13 listopada 2023 r. wezwała wykonawcę do jej wykonania w terminie do 20 listopada 2023 r., informując, że będzie naliczać kary umowne;
- 22 listopada 2023 r. wezwała wykonawcę do osobistego stawiennictwa w swojej siedzibie. Na spotkaniu z 27 listopada 2023 r. wręczono wykonawcy na piśmie uwagi do przeprowadzonej konserwacji i przeglądów w zakresie wszystkich 52 masztów. Dotyczyły one m.in. braku konserwacji masztów, w tym ich malowania, braku wymiany śrub i zacisków, braku zabezpieczenia lin przed rozplątaniem, nieoczyszczenia podstawy masztów z korozji, braku odciągów, a także zbyt małej liczby fotografii (lub ich braku), obrazujących wykonanie prac konserwacyjnych;
- 1 grudnia 2023 r. ponownie wezwała wykonawcę do wykonania umowy w terminie 7 dni, podając m.in., że dotychczas dostarczone do KWP materiały są rażąco niekompletne, niewłaściwe i nie nadają się do dalszego wykorzystania w zakładanym celu;
- 11 grudnia 2023 r. wypowiedziała wykonawcy umowę ze względu na niedostarczenie nadającej się do wykorzystania dokumentacji z wykonanych czynności, istotne przekroczenie terminu wykonania umowy i brak realnych perspektyw dla jej wykonania w dającym się przewidzieć czasie;
- 24 stycznia 2024 r. wezwała wykonawcę do zapłaty kary umownej w kwocie 24,5 tys. zł (tj. 10% wynagrodzenia), naliczonej zgodnie z ww. umową.

W dniu 9 kwietnia 2024 r. Komenda otrzymała odpowiedź wykonawcy na wypowiedzenie umowy, w którym podał m.in., że wykonał wszystkie zlecone prace, w tym wiele dodatkowych, nieobjętych umową, co było przedmiotem opóźnień oraz, że doręczył część dokumentacji, a wykonaną pracę wycenił na 220,4 tys. zł. W odpowiedzi z 22 kwietnia 2024 r. Komendant wyraził zgodę na negocjacje z wykonawcą, uzależniając je od przedłożenia odpowiedniej dokumentacji powykonawczej. Naczelnik Wydziału Łączności wyjaśnił, że wykonawca nie kontaktował się z KWP po tym piśmie. W dniu 24 października 2024 r. Zastępca Naczelnika Wydziału Łączności wystąpił do Naczelnika Wydziału Finansów KWP z wnioskiem o wszczęcie procedury windykacji kary umownej w kwocie 12,3 tys. zł³⁸.

(akta kontroli str. 238-240, 493-498 i 503-569)

1.3.2.3. Zalecenia wynikające z protokołów przeprowadzonej w 2021 r. oceny stanu technicznego 52 masztów nie zostały zrealizowane do zawarcia 21 września 2023 r. umowy na wykonanie przeglądów i konserwacji 52 masztów antenowych i również wchodziły w zakres tego zamówienia. W sprawie realizacji przez wykonawcę zaleceń z kontroli okresowych z 2021 r., I Zastępca Komendanta wyjaśnił, że uwagi do realizacji umowy w poszczególnych lokalizacjach zostały zawarte w 50-punktowym zestawieniu uwag i uchybień, załączonym do wezwania do wykonania umowy. Naczelnik Wydziału Łączności podał, że na podstawie osobistej inspekcji

³⁸ Pozostała należna kwota kary umownej w kwocie 12,2 tys. zł została potrącona z przedłożonego przez wykonawcę zabezpieczenia należytego wykonania umowy.

wyznaczonych osób oraz częściowej dokumentacji złożonej przez wykonawcę w 2023 r. można przyjąć, że dziewięć masztów wymaga pilnej interwencji, zaś 43 są w stanie dostatecznym lub dobrym, jednak stan ten jest szacunkiem (przypuszczeniem), gdyż nie został potwierdzony właściwą dokumentacją powykonawczą. Wykonawca na przekazane uchybienia ostatecznie nie zareagował, zatem należy przyjąć, że zalecenia z 2021 r. nie zostały prawidłowo wykonane.

W przypadku pięciu masztów³⁹ objętych ww. umową nie były prowadzone przez wykonawcę żadne prace konserwacyjne z uwagi na uszkodzenia konstrukcji lub wady uniemożliwiające wykonanie zleconych prac.

(akta kontroli str. 433-484, 493-499, 509-518, 534-535 i 546-549)

1.3.2.4. W marcu 2024 r. KWP przeprowadziła udokumentowaną kontrolę stanu technicznego wolno stojącego masztu antenowego masztu w Milejewie, o wysokości 53 metrów⁴⁰. W protokole tej kontroli podano m.in., że maszt jest w nieodpowiednim stanie technicznym i stanowi zagrożenie dla zdrowia i mienia, a niezwłocznego remontu wymagały odciągi i fundamenty żelbetowe kotwiące liny odciągowe. W związku z wynikami tej kontroli KWP, po sporządzeniu kosztorysu inwestorskiego, wystąpiła 9 kwietnia 2024 r. do Dyrektora Biura Finansów Komendy Głównej Policji o przyznanie środków w kwocie 195 tys. zł na wykonanie ekspertyzy, naprawę i konserwację masztu. I Zastępca Komendanta wyjaśnił, że KWP nie otrzymała odpowiedzi w tej sprawie i nie jest mu znana przyczyna braku zasilenia w środki finansowe na ten cel. Dodał, że Wydział Łączności nadal zabiega w Komendzie Głównej Policji o pozyskanie środków finansowych na naprawę tego masztu.

(akta kontroli str. 493-498 i 570-598)

1.3.2.5. W trakcie kontroli NIK, 19 listopada 2024 r., KWP opublikowała na elektronicznej platformie zakupowej ogłoszenie o zamówieniu na wykonanie przeglądów 62 masztów i wież antenowych w jednostkach Policji garnizonu, z terminem realizacji zadania do 18 grudnia 2024 r. Zamówienie to, o wartości szacunkowej 120 tys. zł brutto, zostało wszczęte na wniosek Naczelnika Wydziału Łączności z 13 listopada 2024 r., kontrasygnowany przez Głównego Księgowego KWP oraz zatwierdzony przez I Zastępcę Komendanta.

(akta kontroli str. 565-568 i 599-610)

1.4. W okresie objętym kontrolą w KWP i podległych jej jednostkach stosowano nieszyfrowany system analogowy oraz system cyfrowy w standardzie DMR Tier II, zapewniający maskowanie korespondencji głosowej algorytmem ARC4 z kluczem AES⁴¹.

I Zastępca Komendanta podał, że w okresie objętym kontrolą nie stwierdzono incydentów związanych z ingerencją osób nieuprawnionych w system łączności radiowej. Zaznaczył, że system analogowy jest bardzo podatny na zakłócenia. Zakłócenia takie, powodowane prawdopodobnie przez podmioty obce, często występowały w Komendach Powiatowych w Nidzicy i w Elku (w Elku mogło to być działanie ze strony Rosji). Z tego powodu wprowadzono w tych powiatach system DMR, który wyeliminował większość problemów. Natomiast w 2021 r. stwierdzono

³⁹ Tj. w Nidzicy, Olsztynku, Bisztyнку, Pieckach i w Elblągu.

⁴⁰ Poprzednią udokumentowaną kontrolę stanu technicznego masztu w Milejewie przeprowadzono 14 września 2021 r.

⁴¹ AES (ang. Advanced Encryption Standard) – standard szyfrowania typu „end-to-end” stosowany do danych oraz głosu. Szyfrowanie „od końca do końca” ma na celu zapobieganie odczytaniu oraz modyfikacji informacji przez osoby inne niż nadawca i odbiorca.

przypadek zakłócania przez nieznaną osobę pracy systemu radiokomunikacji na meczu lokalnej ligi, w celu ograniczenia współdziałania pododdziału Policji.

Powyższe wyjaśnienia świadczą, że nie można wykluczyć sytuacji skanowania i podsłuchiwania komunikacji radiowej prowadzonej w systemie analogowym w okresie objętym kontrolą.

(akta kontroli str. 37-39 i 84-91)

Naczelnik Wydziału Łączności podał, że w Komendzie nie istnieje mechanizm autoryzacyjno-dostępowy do systemów radiokomunikacyjnych, a dostęp do sprzętu realizowany jest w ramach dopuszczenia do służby. Wyjaśnił, że w okresie objętym kontrolą nie dokonywano weryfikacji uprawnień i dostępów do tych systemów, gdyż nie było to wymagane. I Zastępca Komendanta KWP podał, że w garnizonie nie funkcjonuje centralny system nadzoru nad cyfrowymi środkami łączności radiowej, zaś system analogowy z założenia nie ma takiej funkcjonalności.

Naczelnik Wydziału Łączności wyjaśnił, że zakupione w ostatnich kilkunastu miesiącach noszone radiotelefony cyfrowe marki Hetera, działające w systemie DMR, posiadają możliwość ustawienia czterocyfrowego kodu PIN, chroniącego przed nieuprawnionym dostępem do nich. Kod ten jest ustawiany i stosowany przez funkcjonariuszy w praktyce, głównie w przypadku radiotelefonów użytkowanych w Komendzie Miejskiej w Olsztynie i w Oddziale Prewencji Policji KWP. Pozostałe radiotelefony cyfrowe, starszej generacji, mają możliwość blokowania nieuprawnionego dostępu kodem PIN, jednak nie stosuje się tego w praktyce, gdyż powodowało to dość często całkowite zablokowanie się radiotelefonu.

(akta kontroli str. 84-91, 199-204 i 666-669)

W wyniku oględzin Stanowiska Kierowania⁴², na którym znajdował się m.in. sprzęt łączności radiowej (radiotelefon przenośny i dwie stacje bazowe), ustalono, że było ono zabezpieczone przed dostępem osób nieuprawnionych. Zabezpieczenie to polegało m.in. na kontroli dostępu do tego pomieszczenia. Osoby trzecie wchodzące do budynku Komendy były legitymowane, a wejścia do pomieszczenia dyżurnych na SK wymagały dwukrotnego użycia karty dostępowej (dostęp przez dwoje drzwi, w tym jedno wyposażone w wideodomofon).

W sprawie zabezpieczenia stacji przemiennikowych Naczelnik Wydziału Łączności wyjaśnił, że znajdują się one w budynkach w zamykanych pomieszczeniach, do których nie mają dostępu osoby postronne i chronione są całodobowo przez służby dyżurne komend miejskich i powiatowych. Natomiast w przypadku Olsztyna, na terenie którego wynajmowane jest przez KWP miejsce na maszcie, przemiennik znajduje się w budynku w zamykanym pomieszczeniu i chroniony jest przez firmę ochroniarską.

(akta kontroli str. 220-224 i 238-240)

1.5. Według stanu na 30 września 2024 r. w KWP i w podległych jej miejskich i powiatowych komendach zatrudnionych było łącznie 3358 funkcjonariuszy, w tym 965 korzystających z sieci łączności radiowej w codziennej służbie (w KWP było to odpowiednio: 704 i 100 funkcjonariuszy). Wszyscy funkcjonariusze korzystający z urządzeń radiowych w KWP i w podległych jej jednostkach zostali, zgodnie z § 15 ust. 2 zarządzenia nr 22 KGP, przeszkoleni z obsługi tych urządzeń oraz sposobu stosowania środków łączności radiowej i prowadzenia korespondencji radiowej.

⁴² Oględziny z 22 października 2024 r.

Zgodnie z decyzją nr 276 Komendanta Głównego Policji z dnia 25 sierpnia 2023 r. w sprawie programu szkolenia zawodowego podstawowego⁴³ jednym z elementów modułu szkoleniowego policjantów pn. „Zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego w miejscu pełnienia służby oraz podejmowania interwencji” było 12-godzinne szkolenie z posługiwania się środkami łączności radiowej. W ramach tego szkolenia policjanci nabywali umiejętności obsługi sprzętu radiokomunikacyjnego użytkowanego w Policji, w tym m.in. w zakresie funkcji użytkowych radiotelefonów, zasad bezpiecznego użytkowania sprzętu łączności radiowej oraz pracy w sieci radiowej. Na poziomie komend powiatowych i miejskich garnizonu przeprowadzano szkolenia dotyczące posiadanych przez te jednostki środków łączności radiowej oraz zasad realizowania korespondencji radiowej. Przed rozpoczęciem służby przekazywane były również policjantom informacje o współdziałaniu (tj. częstotliwości działania oraz kryptonimy).

W okresie objętym kontrolą policjanci garnizonu byli cyklicznie zapoznawani z metodami i formami wykonywania zadań Policji z użyciem środków łączności radiowej, określonymi w zarządzeniu nr 22 KGP. Zasady te były okresowo omawiane i przypominane funkcjonariuszom w KWP oraz w jednostkach powiatowych i miejskich garnizonu, m.in. w formie szkoleń wewnętrznych lub instruktaży podczas odpraw służbowych, przeprowadzanych m.in. przez funkcjonariuszy z Wydziału Łączności Komendy.

(akta kontroli str. 84-91 i 611-642)

1.6. Zatwierdzone przez Komendanta Głównego Policji Standardy łączności określały m.in. standardy bezpieczeństwa korespondencji w systemie DMR i TETRA, standardy techniczne urządzeń radiowych DMR i TETRA, a także wymagania w zakresie bezpieczeństwa zasilania elektroenergetycznego urządzeń radiotelefonicznych. W dokumencie tym podano m.in., że jako docelowy system do wdrożenia i eksploatacji w Policji planowany jest system TETRA, z uwagi na jego cechy użytkowe i funkcjonalne, skalowalność, dużą niezawodność eksploatacyjną oraz zabezpieczenia poufności przekazywanych danych, natomiast rolę uzupełniającą do tego systemu mogą pełnić rozwiązania DMR Tier II. Podano w nim również, że jednostki organizacyjne Policji mają prawo użytkować analogowe systemy łączności radiotelefonicznej (EDASC, konwencjonalny), podejmując jednocześnie działania zmierzające do ich wycofania. Przy wdrażaniu i użytkowaniu systemu DMR Komenda zapewniała właściwe standardy techniczne, użytkowe i w zakresie bezpieczeństwa poprzez zakup sprzętu zgodnego z powyższymi Standardami łączności. W KWP opracowano Wojewódzkie Dane Radiowe⁴⁴, wymagane § 13 zarządzenia nr 22 KGP. Dane te, będące elementem planu organizacji łączności, były aktualne i zawierały m.in. nazwy kanałów roboczych i użytkowników sieci radiowych.

(akta kontroli str. 92-189 i 643-661)

Według stanu na 30 września 2024 r. w KWP oraz w podległych jej komendach miejskich i powiatowych dysponowano m.in. następującymi urządzeniami łączności radiowej:

- 1331 radiotelefonami cyfrowymi w standardzie DMR, w tym 508 w KWP,
- 2028 radiotelefonami analogowymi, w tym 434 w KWP,
- 870 służbowymi telefonami komórkowymi, w tym 247 w KWP,
- dwoma telefonami satelitarnymi (oba w KWP),
- 471 pozostałymi środkami łączności radiowej (terminale mobilne), w tym 40 w KWP,

⁴³ Dz. Urz. KGP z 2023 r. poz. 81.

⁴⁴ Dokumentacja niejawna.

- 18 stacjami bazowymi (BTS), w tym jedną w KWP,
- 1141 stacjami przewoźnymi, w tym 369 w KWP.

Łączna liczba radiotelefonów (analogowych i cyfrowych) wyniosła 3359 szt., przy 3358 funkcjonariuszach zatrudnionych w KWP i w podległych jej komendach, tj. na każdego funkcjonariusza przypadało po jednym radiotelefonie. Naczelnik Wydziału Łączności wyjaśnił, że w garnizonie brakuje sprzętu łączności cyfrowej. Występuje natomiast nadmiar radiotelefonów analogowych, które w większości są mocno wyeksploatowane. Dodał, że radiotelefony cyfrowe DMR są w większości użytkowane od 2012 r. i posiadają nadmiernie zużyte baterie i anteny.

Naczelnik Wydziału Łączności podał, że według wykonywanych w Wydziale na roboczo i na bieżąco analiz wyposażenie komórek organizacyjnych KWP i jednostek podległych w latach 2022-2024 w środki łączności radiowej nie było i nie jest wystarczające. Dodał, że Wydział stara się pozyskać środki finansowe, jednak ma ograniczone możliwości. W ostatnich latach, od 2020 r., na zakup radiotelefonów cyfrowych DMR Komenda pozyskała środki m.in. od samorządów i z Funduszu Pomocy⁴⁵, z których sfinansowano system DMR w powiecie nidzickim, elckim i częściowo w powiecie olsztyńskim. Podał również, że od 2022 r. Komenda posiadała zapewnienie Biura Łączności i Informatyki Komendy Głównej Policji uruchomienia pilotażowego projektu TETRA na strukturze LTE w powiecie elbląskim, który nie został sfinalizowany i aktualnie jest tam planowany tradycyjny system TETRA.

(akta kontroli str. 611 i 666-672)

1.6.1. W Komendzie nie opracowano dla komórek organizacyjnych KWP i jednostek Policji garnizonu zestawienia należnego sprzętu telekomunikacyjnego na 2023 r. i 2024 r. (dalej: tabela wyposażenia), co było wymagane § 3 ust. 4 zarządzenia nr 27 Komendanta Głównego Policji z dnia 16 kwietnia 2019 r. w sprawie określenia norm wyposażenia jednostek i komórek organizacyjnych Policji oraz Policjantów⁴⁶ (opisano w sekcji: Stwierdzone nieprawidłowości, w pkt. 4). Natomiast tabelę wyposażenia na 2022 r. opracowano w lipcu 2022 r., tj. sześć miesięcy po terminie określonym w § 3 ust. 4 ww. zarządzenia, i została ona zatwierdzona przez I Zastępcę Komendanta 7 października 2024 r. (w trakcie kontroli NIK), tj. 27 miesięcy po jej sporządzeniu i 21 miesięcy po upływie okresu, na który została sporządzona (opisano w sekcji: Stwierdzone nieprawidłowości, w pkt. 3).

Naczelnik Wydziału Łączności wyjaśnił, że tabelę wyposażenia na 2022 r. opracowano na podstawie posiadanej wiedzy o stanie potrzeb w zakresie środków łączności w garnizonie, w tym potrzeb zgłaszanych na bieżąco ustnie przez koordynatorów lub kierowników (m.in. komendantów i naczelników) jednostek podległych KWP i jej komórek organizacyjnych. Potrzeby te były zgłaszane m.in. w trakcie planowych i nieplanowych (np. awarie, usterki) prac administratorów systemów łączności w danej jednostce lub komórce organizacyjnej. Przy opracowywaniu tej tabeli uwzględniano również m.in. stany etatowe w poszczególnych jednostkach i komórkach.

Zgodnie z § 3 ust. 7 Zarządzenia nr 27 KGP zatwierdzone przez Komendanta tabele wyposażenia miały stanowić podstawę do planowania zaopatrywania w sprzęt telekomunikacyjny oraz przydziału tego sprzętu. Naczelnik Wydziału Łączności wyjaśnił, że wymagana na lata 2022-2024 liczba sprzętu łączności radiowej ustalana była m.in. na podstawie tabeli wyposażenia na 2022 r., potrzeb zgłaszanych na bieżąco ustnie, np. na odprawach u I Zastępcy Komendanta lub w Zespole

⁴⁵ Fundusz utworzony na podstawie art. 14 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. poz. 583, ze zm.).

⁴⁶ Dz. Urz. KGP z 2019 r. poz.66, ze zm. (dalej: Zarządzenie nr 27 KGP).

Radiokomunikacji, czy też na podstawie zgłaszanych bezpośrednio ustnie przez komórki organizacyjne KWP lub podległe jej jednostki potrzeb w zakresie doposażenia w sprzęt łączności radiowej, z reguły w radiotelefony.

(akta kontroli str. 662-669)

1.7. W latach 2022-2024 (do 30 września) na systemy łączności radiowej funkcjonujące w KWP oraz w podległych jej komendach powiatowych i miejskich, tj. analogowy i cyfrowy DMR, Komenda wydatkowała łącznie 1012,8 tys. zł⁴⁷, w tym:

- 37 tys. zł⁴⁸ ze środków Funduszu Wsparcia Policji (100% tych środków wydatkowano w 2022 r.),
- 108,9 tys. zł⁴⁹ – Programu Modernizacji Policji (100% tych środków wydatkowano w 2023 r.),
- 598,7 tys. zł⁵⁰ – Funduszu Pomocy, w tym 245,3 tys. zł w 2022 r., 182,4 tys. zł w 2023 r. i 171 tys. zł w 2024 r. (do 30 września),
- 268,2 tys. zł⁵¹ – pozostałych środków budżetowych przekazanych przez Komendanta Głównego Policji (dysponent II stopnia), w tym: 270,4 tys. zł w 2022 r. i 90,9 tys. zł w 2023 r.

W przypadku systemu cyfrowego DMR wydatki te poniesiono w latach 2022-2024 (do 30 września) na:

- zakupy sprzętowe – łącznie 549 tys. zł⁵², w tym: 199,6 tys. zł w 2022 r., 249,7 tys. zł w 2023 r., 99,8 tys. zł w 2024 r. (do 30 września),
- eksploatację systemu – łącznie 175,9 tys. zł⁵³, w tym odpowiednio: 69,3 tys. zł, 29,6 tys. zł, 77 tys. zł.

Natomiast w odniesieniu do systemu analogowego poniesiono je w ww. okresie na:

- zakupy sprzętowe – łącznie 6,8 tys. zł⁵⁴ (100% wydatków poniesiono w 2023 r.),
- eksploatację systemu – łącznie 281,1 tys. zł⁵⁵, w tym: 82,7 tys. zł w 2022 r., 117,2 tys. zł, 81,2 tys. zł w 2024 r. (do 30 września).

W latach 2022-2024 (do 30 września) nie ponoszono wydatków na zadania inwestycyjne związane z rozwojem systemów łączności radiowej. Wartość sprzętu przekazanego nieodpłatnie w tym okresie jednostkom garnizonu przez Komendę Główną Policji wyniosła łącznie 361,3 tys. zł, w tym 270,4 tys. zł w 2022 r. i 90,9 tys. zł w 2023 r. Dotyczyło to radiotelefonów działających w systemie TETRA. Sprzęt ten otrzymał Samodzielny Pododdział Kontrterrorystyczny Policji, podlegający bezpośrednio pod Komendanta.

W ww. okresie Komenda nie prowadziła z innymi jednostkami wspólnych postępowań o udzielenie zamówienia publicznego w zakresie utrzymania i rozwoju systemów łączności radiowej.

(akta kontroli str. 673-678)

⁴⁷ W tym: 725 tys. zł na system DMR, a 287,9 tys. zł – analogowy. W poszczególnych latach wydatkowano: 351,5 tys. zł w 2022 r., 403,3 tys. zł w 2023 r. i 258 tys. zł w 2024 r. (do 30 września).

⁴⁸ 100% tych środków wydano na eksploatację systemu analogowego (wynajęcie miejsca na anteny). Zasiłki one w 2022 r. Fundusz Wsparcia Policji KWP w ramach przelewów redystrybucyjnych z Centralnego Funduszu Wsparcia Policji (przelew środków między poszczególnymi dysponentami tego samego rodzaju środków).

⁴⁹ W tym: 102,2 tys. zł na system DMR, a 6,8 tys. zł – analogowy.

⁵⁰ W tym: 593,5 tys. zł na system DMR, a 5,2 tys. zł – analogowy.

⁵¹ W tym: 29,4 tys. zł na system DMR, a 238,9 tys. zł – analogowy.

⁵² Ze środków tych zakupiono radioprzebiegniki, radiotelefony i ładowarki.

⁵³ Środki te wydatkowano m.in. na zakup materiałów eksploatacyjnych i strojenie dupleksów antenowych.

⁵⁴ Zakup zdalnego sterowania VoIP.

⁵⁵ Środki te wydatkowano m.in. na: wynajęcie miejsca na anteny, naprawę w 2023 r. instalacji antenowych w Mikołajkach (1 tys. zł) i w Nowym Mieście Lubawskim (4,2 tys. zł).

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Badanie wszystkich 21 wolno stojących masztów antenowych⁵⁶ posadowionych na gruncie, będącym, według stanu na 30 września 2024 r., w trwałym zarządzie KWP, wykazało, że żadnego z tych obiektów budowlanych (budowli) nie poddawano w latach 2022-2023 udokumentowanej kontroli ich stanu technicznego, pomimo że zgodnie z art. 62 ust. 1 pkt 1 Prawa budowlanego, powinny one być poddawane takim kontrolom co najmniej raz w roku i udokumentowane, zgodnie z art. 62a ust. 1 i 2 tej ustawy, protokołem zawierającym m.in. datę kontroli, jej zakres i zalecenia.

W przypadku 10 takich masztów, oddanych do użytkowania w latach 2018-2022⁵⁷, nie poddano ich udokumentowanym kontrolom od początku ich użytkowania, zaś w przypadku pozostałych 11 – poprzednią udokumentowaną kontrolę ich stanu technicznego przeprowadzono we wrześniu 2021 r.

Utrzymanie systemów radiokomunikacyjnych, w tym techniczne utrzymanie systemów antenowych, należało do zadań Zespołu Radiokomunikacji w Wydziale Łączności, zgodnie z zakresem zadań tego wydziału z 26 czerwca 2023 r. W poprzednim zakresie jego zadań z 25 września 2018 r. podano m.in. sprawowanie nadzoru technicznego nad realizacją przeglądów i konserwacji masztów antenowych będących w użytkowaniu przez jednostki organizacyjne garnizonu. Zastępca Komendanta podał, że Wydział Łączności od lat realizuje polecenie Zastępcy Komendanta Wojewódzkiego ds. logistyki dotyczące zorganizowania i przeprowadzenia przeglądów, konserwacji oraz napraw masztów.

Naczelnik Wydziału Łączności wyjaśnił, że kontrola stanu technicznego 10 masztów wolno stojących oddanych do użytkowania w latach 2018-2022 nie była dotychczas wykonywana z uwagi na błędne zinterpretowanie umów z wykonawcami realizującymi te inwestycje. Zakładano, że przeglądy gwarancyjne stanowią jednocześnie kontrole okresowe wymagane Prawem budowlanym. Aktualnie ustalono, że rok po oddaniu masztu do użytkowania będzie przeprowadzana kontrola okresowa jego stanu technicznego, niezależnie od przeglądu gwarancyjnego. Będzie to związane z obowiązkiem powiadomienia wykonawcy o terminie przeprowadzenia takiej kontroli, aby nie stracić warunków gwarancji.

I Zastępca Komendanta wyjaśnił, że w 2022 r. okresowe przeglądy masztów oraz ich konserwacje lub naprawy nie zostały zrealizowane z powodu braku właściwych środków finansowych w budżecie KWP. Dodał, że skierowany w lipcu 2022 r.⁵⁸ wniosek do Biura Łączności i Informatyki Komendy Głównej Policji w sprawie pozyskania środków na pilne naprawy masztów pozostał bez odpowiedzi.

Kontrola NIK wykazała, że nieprzeprowadzenie w 2023 r. udokumentowanej kontroli stanu technicznego skontrolowanych we wrześniu 2021 r. pozostałych 11 badanych masztów spowodowane było niewywiązaniem się wykonawcy z warunków umowy z 21 września 2023 r. na wykonanie przeglądów i konserwacji 52 masztów antenowych w jednostkach Policji województwa warmińsko-mazurskiego. Według stanu na 29 października 2024 r. wykonawca tej umowy nie przedłożył KWP dokumentacji powykonawczej w formie protokołu z prac konserwacyjnych danego masztu antenowego, zawierającej m.in. opis czynności wykonanych w trakcie prac konserwacyjnych, protokoły z przeprowadzonych pomiarów, a także stwierdzenie

⁵⁶ O wysokości od 15 do 53 metrów (średnio 26,6 metrów).

⁵⁷ W tym: jeden oddany w 2018 r., dwa w 2019 r., cztery w 2020 r., dwa w 2021 r., a jeden oddany do użytkowania 25 sierpnia 2022 r.

⁵⁸ Tj. 14 lipca 2022 r.

o dopuszczeniu do dalszej eksploatacji masztu na okres pięciu lat w wyniku przeprowadzenia tych prac (opisano w pkt. 1.3.2.2. wystąpienia pokontrolnego).

(akta kontroli str. 4-36, 212-216, 238-240, 265-267, 295-296, 493-502, 509-518, 534-536 i 545-549)

2. Sześć masztów⁵⁹ (100% zbadanej próby) posadowionych na obiektach budowlanych (budynkach⁶⁰) nie zostało poddanych w 2022 r. udokumentowanej kontroli stanu technicznego, zaś w 2023 r. – nie poddano jej czterech masztów (66,6% zbadanych). Było to niezgodne z art. 62 ust. 1 pkt 1 Prawa budowlanego, który wymagał poddawania takim kontrolom, co najmniej raz w roku, elementów budynku i jego instalacji narażonych na szkodliwe wpływy atmosferyczne. Ponadto zgodnie z art. 62a ust. 1 i 2 tej ustawy z kontroli takiej powinien zostać sporządzony protokół zawierający m.in. datę jej przeprowadzenia, zakres i zalecenia.

Zarządzanie nieruchomościami i ich utrzymanie w należyтым stanie technicznym należało do zadań Wydziału Inwestycji i Remontów (dalej: Wydział Inwestycji), który, jak wyjaśnił Zastępca Komendanta, realizował kontrole w zakresie poprawności zamocowania masztu do konstrukcji dachu budynku oraz kontrolował szczelność tych połączeń z pokryciem dachowym, natomiast przeglądy masztów realizowane były przez Wydział Łączności.

Przed okresem objętym kontrolą Wydział Inwestycji skontrolował pięć z ww. budynków z masztami w 2016 r. (kontrole 5-letnie)⁶¹. Natomiast Wydział Łączności udokumentowane kontrole masztów na ww. budynkach przeprowadził we wrześniu 2021 r., zaś w 2023 r. objął je zamówieniem na wykonanie przeglądów, jednakże nie otrzymał od wykonawcy, według stanu na 29 października 2024 r., dokumentacji powykonawczej (opisano w pkt. 1.3.2.2. wystąpienia pokontrolnego).

I Zastępca Komendanta wyjaśnił, że w latach 2022-2023 ze względu na zmiany kadrowe w Wydziale Inwestycji bardzo często było dwóch inspektorów z uprawnieniami budowlanymi do kontroli okresowej budynku i przy takim stanie etatowym nie było możliwości zrealizowania wszystkich zadań przydzielonych temu wydziałowi. Nadmienił, że w ww. okresie realizowanych było wiele inwestycji, które ze względu na nadzór inwestorski bardzo absorbowały ten wydział. Dodał, że w latach 2022-2023 nie planowano zlecenia podmiotom zewnętrznym wykonania przeglądów ww. obiektów budowlanych z masztami, gdyż były one realizowane w ramach zadań własnych Wydziału Inwestycji. Podał również, że według stanu na 18 listopada 2024 r. w Wydziale Inwestycji zatrudnione były trzy osoby z uprawnieniami budowlanymi do przeprowadzenia kontroli stanu technicznego obiektów budowlanych, dotyczącymi m.in. kontroli połączenia masztów z dachem budynku, a w przypadku masztów wolno stojących – kontroli stanu technicznego połączenia masztów z ich fundamentem oraz ich posadowienia na gruncie, zaś w Wydziale Łączności żadna z zatrudnionych w nim osób nie posiadała uprawnień budowlanych upoważniających do kontroli stanu technicznego obiektów budowlanych oraz masztów.

(akta kontroli str. 4-36, 212-219, 238-240, 265-267, 291-428, 452, 456, 479-480, 482, 484, 493-498, 509-518, 534-536)

3. Tabela wyposażenia komórek organizacyjnych KWP i jednostek Policji garnizonu w sprzęt telekomunikacyjny na 2022 r. została opracowana sześć miesięcy po terminie określonym w § 3 ust. 4 zarządzenia nr 27 KGP (tj. w lipcu 2022 r.)

⁵⁹ O wysokości od 11 do 18 metrów (średnio 12,8 metrów).

⁶⁰ Będących według stanu na 30 września 2024 r. w trwałym zarządzie KWP (16,7% takich masztów).

⁶¹ W przypadku budynku administracyjno-biurowego Komendy Powiatowej Policji w Działdowie w protokole z jego okresowej kontroli z 2023 r. w rubryce data poprzedniej kontroli rocznej i pięcioletniej podano – brak.

i zatwierdzona przez I Zastępcę Komendanta 27 miesięcy po jej sporządzeniu i 21 miesięcy po upływie okresu, na który została sporządzona (tj. 7 października 2024 r., w trakcie kontroli NIK). Obowiązek zatwierdzenia przez Komendanta tabeli wyposażenia wynikał z § 3 ust. 5 pkt 2 ww. zarządzenia. Zgodnie z § 3 ust. 2 pkt 2 ww. zarządzenia opracowanie tabeli wyposażenia należało do zadań Wydziału Łączności.

Naczelnik Wydziału Łączności wyjaśnił, że tabela wyposażenia na 2022 r. nie została opracowana w IV kwartale 2021 r. w związku z obłożeniem w tym okresie dużą ilością zadań (np. zakupy, przeglądy serwisowe, nagłe naprawy) oraz niewystarczającą obsadą kadrową w Zespole Radiokomunikacji. Wyjaśnił również, że tabela ta nie została przedłożona Komendantowi Wojewódzkiemu Policji do zatwierdzenia w okresie jej obowiązywania z powodu przeoczenia. Dodał, że przedłożył ją natomiast do zatwierdzenia I Zastępcy Komendanta z bieżącą datą, tj. 7 października 2024 r., w celu wypełnienia wymogu formalnego.

(akta kontroli str. 662-669)

4. W Komendzie nie opracowano dla komórek organizacyjnych KWP i jednostek Policji garnizonu tabel wyposażenia w sprzęt telekomunikacyjny na 2023 r. i 2024 r., co było wymagane § 3 ust. 4 zarządzenia nr 27 KGP. Zgodnie z § 3 ust. 2 pkt 2 tego zarządzenia należało to do zadań Wydziału Łączności.

Naczelnik Wydziału Łączności wyjaśnił, że wynikało to z problemów kadrowych w Wydziale, m.in. związanych z jego reorganizacją. Dodał, że od maja 2024 r. trwają prace nad tabelą wyposażenia na 2025 r., a potrzeby konsultowane są z komórkami organizacyjnymi KWP i podległymi jej komendami powiatowymi i miejskimi.

(akta kontroli str. 666-669)

OCENA CZĄSTKOWA

Wykorzystywane przez Komendę w okresie objętym kontrolą systemy łączności radiowej nie pozwalały na w pełni skuteczną komunikację odpowiadającą wymogom i zagrożeniom współczesności. Bowiem w większości komend powiatowych i miejskich garnizonu korzystano wyłącznie z analogowego systemu łączności radiowej, podatnego na zakłócenia i nieszyfrowanego. Podkreślenia wymaga wdrożenie i rozwijanie na terenie części powiatów, głównie przygranicznych, szyfrowanego cyfrowego systemu łączności DMR. System ten posiadał jednak bardzo ograniczoną funkcjonalność w zakresie transmisji danych. Należy podkreślić, że w Komendzie podjęto działania w celu budowy na terenie części powiatów, bardziej zaawansowanego, pod względem technologicznym i funkcjonalnym, cyfrowego systemu TETRA, którego wdrożenie zaplanowano do sierpnia 2026 r. KWP była właściwie przygotowana na sytuację wystąpienia nagłego kryzysu, skutkującego utratą lub ograniczeniem możliwości wykorzystania systemów łączności. Posiadała bowiem sprawny telefon satelitarny oraz urządzenia (tj. zasilacz UPS i agregat prądowłoczy z zapasem paliwa), zdolne do podtrzymania zasilania sprzętu łączności radiowej. Ponadto Komenda na bieżąco reagowała na zgłaszane awarie sprzętu łączności radiowej. Policjanci garnizonu zostali wyposażeni w środki łączności radiowej, a za utrzymanie sprawności sprzętu i administrowanie systemami radiowymi odpowiadały w Komendzie wyznaczone do tego osoby, jednakże wyposażenie w środki łączności cyfrowej nie było wystarczające. W KWP nie poddawano w latach 2022-2023, co najmniej raz w roku, udokumentowanym obowiązkowym kontrolom stanu technicznego wszystkich 27 zbadanych masztów antenowych (42,9% ich ogółu). Ponadto w Komendzie nie opracowano dla komórek organizacyjnych KWP i jednostek Policji garnizonu tabel wyposażenia w sprzęt telekomunikacyjny na 2023 r. i 2024 r., zaś tabelę na 2022 r. sporządzono sześć miesięcy po terminie

i zatwierdzono ją przez Komendanta dopiero w trakcie kontroli NIK, co mogło mieć wpływ na właściwe planowanie zaopatrzenia w sprzęt łączności radiowej.

OBSZAR

2. Komunikacja z innymi służbami – interoperacyjność systemów łączności radiowej

Opis stanu faktycznego

W celu zapewnienia, w okresie objętym kontrolą, skutecznego współdziałania w sytuacji kryzysowej systemów łączności Komendy z systemami innych służb podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji (dalej: MSWiA) w Policji zawierano dwustronne porozumienia, których stroną lub beneficjentem była KWP. Dotyczyło to m.in. porozumienia Komendantów Głównych: Policji i Straży Granicznej z 17 czerwca 2004 r.⁶², Komendantów Wojewódzkich: Policji i Państwowej Straży Pożarnej w Olsztynie z 16 marca 2017 r. oraz Komendantów Głównych: Policji i Państwowej Straży Pożarnej z 30 grudnia 2019 r. Ustalono w nich m.in. zasady współdziałania tych służb, w tym w zakresie teleinformatycznym, wyznaczając koordynatorów. Na przykład w ww. porozumieniu z 2019 r. organizację współdziałania podczas działań ratowniczych ustalono m.in. w oparciu o Radiową Sieć Współdziałania Służb Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (kanał B112), Krajową Sieć Współdziałania ze statkami powietrznymi (KSWL) oraz OST112, a przy jej tworzeniu w oparciu o posiadane środki łączności dopuszczono wzajemne udostępnianie sprzętu oraz własnych kanałów i grup radiowych.

Komenda była również stroną lub beneficjentem porozumień w sprawie współdziałania, zawieranych z innymi służbami, niepodlegającymi MSWiA, realizującymi zadania z zakresu zarządzania kryzysowego lub obronności państwa. Dotyczyło to m.in. porozumienia:

- Dyrektora Biura Łączności i Informatyki Komendy Głównej Policji i szefa Sztabu Zastępcy Komendanta Głównego Żandarmerii Wojskowej z 10 kwietnia 2006 r.,
- Dowódcy Wojsk Obrony Terytorialnej i Komendanta Głównego Policji z 5 lutego 2020 r. i 17 listopada 2023 r.,
- Dowództwa 16 Dywizji Zmechanizowanej im. Króla Kazimierza Jagiellończyka w Olsztynie i KWP z 4 czerwca 2020 r.,
- Dowódcy 4 Warmińsko-Mazurskiej Brygady Obrony Terytorialnej oraz Komendanta Wojewódzkiego Policji z 31 lipca 2020 r. i 25 czerwca 2024 r.

W ww. porozumieniu z Żandarmerią Wojskową ustalono zasady organizacyjne łączności radiowej przy wykorzystaniu KSWA podczas współdziałania jednostek organizacyjnych obu służb. Natomiast w przypadku pozostałych, spośród powyższych, porozumień określały one m.in. zasady współpracy w zakresie udostępniania zasobów łączności.

I Zastępca Komendanta podał, że realizowanie powyższych porozumień jest wykonywane poprzez prowadzenie ciągłego nasłuchu na kanale KSWA oraz systematyczne aktualizowanie siatki kanałowej w użytkowanych radiotelefonach. Dodał, że administratorzy systemu łączności radiowej sprawdzają, czy nasłuch jest prowadzony przez dyżurnych garnizonu.

(akta kontroli str. 679-751)

⁶² Na podstawie tego porozumienia zawarto następnie porozumienie z 29 października 2004 r. Dyrektora Biura Łączności i Informatyki Komendy Głównej Policji i Dyrektora Biura Łączności i Informatyki Komendy Głównej Straży Granicznej, a Komendant Wojewódzki Policji zawarł: 15 września 2004 r. porozumienie z Komendantem Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Straży Granicznej w Kętrzynie oraz 21 kwietnia 2005 r. – uzgodnienia z Komendantem Morskiego Oddziału Straży Granicznej w Gdańsku.

W sprawie stosowanych zasad współdziałania, odnoszących się do łączności radiowej, ze służbami podległymi MSWiA i innymi podmiotami realizującymi zadania zarządzania kryzysowego oraz obronności państwa I Zastępca Komendanta podał, że Wydział Łączności KWP w zakresie swoich zadań dokonuje programowania radiotelefonów bazowych, przewoźnych i noszonych, które posiadają kanały współdziałania. Z uwagi, że użytkowane są systemy analogowe i cyfrowe DMR, nie ma możliwości maskowania korespondencji radiowej, za wyjątkiem kanału cyfrowego do współpracy ze Strażą Graniczną. Kanały współpracy obejmują zasięgiem cały obszar województwa. Uruchomienie szyfrowanej łączności radiowej na terenie garnizonu jest na tę chwilę niemożliwe, z uwagi na braki w posiadaniu urządzeń pracujących w systemach DMR i TETRA. Podał, że kanał współpracy dla służb pracuje w systemie analogowym i w związku z tym zaprogramowany jest na wszystkich radiotelefonach będących na wyposażeniu funkcjonariuszy województwa.

(akta kontroli str. 679-690)

W latach 2022-2024 (do 30 września) KWP, wraz z podległymi komendami miejskimi i powiatowymi Policji, dwukrotnie uczestniczyła we wspólnych ćwiczeniach z innymi służbami, w tym podległymi MSWiA, w których wykorzystywano łączność radiową.

W kwietniu 2023 r. Komenda i podległe jej jednostki brały udział w ramach operacji policyjnej WILK w międzynarodowym zgrywającym ćwiczeniu dowódczo-sztabowym z zakresu reagowania na zagrożenia terrorystyczne związane z użyciem środków CBRN⁶³, pod kryptonimem „Wolf-Ram-23”. Organizatorem trwających cztery dni ćwiczeń był Główny Sztab Komendy Głównej Policji wraz z Wydziałem ds. Zwalczania Broni Masowego Rażenia Federalnego Biura Śledczego (FBI). Głównym założeniem ćwiczenia była reakcja Policji w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej w postaci aktu terrorystycznego związanego z zagrożeniem chemicznym, biologicznym, radiacyjnym lub nuklearnym oraz współdziałanie i wymiana informacji między FBI, a służbami odpowiedzialnymi za działania antyterrorystyczne i kontrterrorystyczne w Rzeczypospolitej Polskiej. Spośród służb podlegających MSWiA w manewrach, oprócz Policji, uczestniczyła Państwowa Straż Pożarna. Brały w nich również udział m.in. oddziały Żandarmerii Wojskowej oraz Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego. W sporządzonym przez KWP raporcie końcowym z 28 kwietnia 2023 r., zatwierdzonym przez I Zastępcę Komendanta, zawarto wniosek dotyczący poprawy systemu łączności bezprzewodowej (urządzenie analogowe znajdujące się na stanowisku kierowania Komendy Powiatowej Policji w Ostródzie nie pozwalało na prowadzenie czytelnej korespondencji między podległymi służbami). Stwierdzono również braki w liczbie radiostacji do prowadzenia szyfrowanej korespondencji. We wnioskach podano również, że podczas prowadzenia czynności⁶⁴ do utrzymywania łączności i prowadzenia korespondencji najlepiej sprawdziły się stacje nasobne z zestawami słuchawkowymi.

Natomiast w maju 2023 r. KWP, wraz z Komendą Powiatową Policji w Giżycku, brała udział w ćwiczeniu taktyczno-specjalnym pod kryptonimem RENEGADE/SAREX-23, którego organizatorem było Dowództwo Operacyjne Rodzajów Sił Zbrojnych RP. Ćwiczenie dotyczyło prowadzenia działań poszukiwawczo-ratowniczych po zdarzeniu lotniczym, polegającym na rozbiciu się małego, cywilnego samolotu na terenie o dużym stopniu zalesienia i trudno dostępnym, w okolicach Nadleśnictwa Giżycko. Spośród służb podlegających MSWiA w ćwiczeniu tym, oprócz Policji, uczestniczyła Państwowa Straż Pożarna (Komenda Powiatowa w Giżycku) i Straż Graniczna. Brały

⁶³ CBRN (ang. Chemical, Biological, Radiological, Nuclear) – skrót oznaczający kolejno zagrożenia: chemiczne, biologiczne, radiologiczne i nuklearne.

⁶⁴ Zakres ćwiczeń dotyczący Policji obejmował przeprowadzenie epizodów związanych z ucieczką terrorysty i działaniami blokadowo-pościgowymi.

w nim również udział m.in.: Wojska Obrony Terytorialnej, Mazurskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe w Giżycku oraz Straż Leśna. W raporcie końcowym KWP z 16 maja 2023 r., zatwierdzonym przez Zastępcę Komendanta, sformułowano wniosek dotyczący poprawy łączności radiowej, tj. zastąpienie analogowej cyfrową.

Jednym z celów obu ww. ćwiczeń było sprawdzenie oraz doskonalenie systemów łączności i organizacji obiegu informacji wewnątrz Policji, jak również w zakresie wymiany informacji z zewnętrznymi podmiotami współdziałającymi, a także doskonalenie współdziałania oraz wymiany informacji pomiędzy przedstawicielami służb i instytucji odpowiedzialnych za reagowanie w sytuacjach kryzysowych.

W związku z powyższymi wnioskami I Zastępca Komendanta wyjaśnił, że w ramach poprawy systemu radiokomunikacyjnego w garnizonie opracowano studium wykonalności rozbudowy systemu TETRA m.in. w powiecie ostródzkim, a w październiku 2024 r. KWP odebrała już 16 zestawów radiotelefonów bazowych TETRA i oczekiwana jest dostawa 1085 radiotelefonów dostarczanych w ramach umowy zawartej przez Biuro Łączności i Informatyki Komendy Głównej Policji. Dodał, że w KWP rozpoczęto już procedury związane z przygotowaniem obiektów oraz instalacji czterech pierwszych stacji bazowych systemu TETRA na obszarze miasta Olsztyn i powiatu elbląskiego, a w miarę dostępnych środków realizowane są zakupy sprzętu radiokomunikacyjnego, zastępującego sprzęt wyeksploatowany.

I Zastępca Komendanta podał, że w latach 2022-2024 (do 30 września) KWP i podległe jej komendy miejskie i powiatowe nie prowadziły na terenie garnizonu wspólnych, poza powyższymi ćwiczeniami, działań z innymi służbami przy wykorzystaniu zintegrowanych systemów łączności w sytuacji kryzysowej lub zagrożenia bezpieczeństwa. Wyjaśnił, że na terenie województwa cyklicznie odbywają się sportowe oraz kulturalne imprezy masowe, m.in. Rajd Polski, Dni Grunwaldu, mecze ligowe piłki nożnej. Podczas zabezpieczania tego typu imprez na danych obiektach lub obszarach powstają centra dowodzenia, w których biorą udział dowódcy poszczególnych służb należących do MSWiA, jak również niepodlegających temu Ministrowi, którzy są odpowiedzialni za zabezpieczenie oraz koordynację działań podległych funkcjonariuszy. Informacje do policjantów przekazywane są za pomocą środków łączności radiowej, ale również za pomocą służbowej telefonii komórkowej przez poszczególne służby we własnym zakresie. Dodatkowo dowódcy zabezpieczenia przekazują meldunki ww. środkami do dyżurnych stanowisk kierowania KWP lub komend miejskich/powiatowych, w zależności jakiego typu jest zabezpieczenie (prewencyjne, akcja, operacja).

I Zastępca Komendanta podał, że policjanci z Oddziału Prewencji Policji w Olsztynie i komórek kryminalnych KWP kierowani są poleceniami kierownictwa Komendy Głównej Policji do innych komend wojewódzkich. Delegowania policjantów spowodowane są wsparciem jednostek organizacyjnych Policji w danym województwie w celu zabezpieczenia zgromadzeń, imprez masowych, w tym meczów piłki nożnej, zdarzeń kryzysowych (np. powódź w województwie dolnośląskim, sytuacje związane z zabezpieczeniem granicy państwa w województwach: podlaskim, lubelskim, podkarpackim). Współpraca oraz wymiana informacji podczas zabezpieczania tego typu sytuacji odbywa się na zasadzie łączności telefonicznej służbowej komórkowej oraz łączności radiowej. Wówczas pracownicy wydziałów łączności danej jednostki komendy wojewódzkiej, do której kierowani są policjanci, aktualizują siatkę kanałową w radiotelefonach wraz z kanałami, które mają być wykorzystywane w ww. działaniach na terenie obszaru oddelegowania. Dodał, że nie posiada informacji na temat problemów z łącznością radiową, z wyjątkiem problemów z zasięgiem.

W latach 2022-2024 (do 30 września) analogowy kanał komunikacji radiowej B112 (radiowa sieć współdziałania) nie był wykorzystywany przez KWP oraz podległe jej komendy miejskie i powiatowe do działań na terenie garnizonu.

Przeprowadzone na Stanowisku Kierowania oględziny⁶⁵ wykazały, że kanał B112 nie był w nasłuchu, a podjęte próby wywołania na tym kanale trzech różnych służb⁶⁶ nie były skuteczne. Po kontakcie poprzez służbowy telefon komórkowy Policji z jedną ze służb⁶⁷ nawiązano skuteczne połączenie radiowe na tym kanale. W trakcie tych oględzin wywołano również na innych analogowych kanałach radiowych dyżurnych pozostałych służb, tj.: Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego w Olsztynie⁶⁸, z którym skuteczną łączność radiową nawiązano za pierwszym razem, oraz Oddziału Straży Granicznej w Kętrzynie⁶⁹ i Miejskiego Centrum Zarządzania Kryzysowego w Ostródzie⁷⁰, którzy nie odpowiedzieli na wywołanie.

Naczelnik Wydziału Łączności wyjaśnił, że skuteczny zasięg analogowej łączności radiowej to 20-30 km (przy średnich warunkach), natomiast system DMR nie jest wykorzystywany do współdziałania służb – pracuje na nim wyłącznie Policja garnizonu. Jednostki Policji zlokalizowane na terenach przygranicznych mają możliwość współdziałania ze Strażą Graniczną poprzez system DMR na dedykowanym szyfrowanym kanale WPSG. Podał, że dyżurny na Stanowisku Kierowania ma obecnie możliwość, w przypadku łączenia się z innymi służbami, nawiązania połączenia wyłącznie z dyżurnym lub dyspozytorem innej służby na terenie Olsztyna i powiatu olsztyńskiego.

(akta kontroli str. 220-224, 238-240 i 679-690)

Komenda posiadała „Plan działania Kierownika Jednostki Zmilitaryzowanej – KWP w warunkach zewnętrznego zagrożenia Państwa i w czasie wojny”, sporządzony przez powołany decyzją Komendanta zespół do jego opracowania i aktualizacji. W dokumencie tym, zatwierdzonym przez Komendanta, zawarto sposób prowadzenia łączności o nazwie „Plan organizacji, rozwinięcia i utrzymania łączności na okres zagrożenia bezpieczeństwa Państwa i w czasie wojny”⁷¹, opracowany przez Wydział Łączności w marcu 2021 r.

(akta kontroli str. 679-690 i 792)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Funkcjonujący w Komendzie system łączności radiowej umożliwiał w okresie objętym kontrolą prowadzenie wspólnych działań ze służbami podległymi MSWiA, a także z innymi podmiotami realizujących zadania z zakresu zarządzania kryzysowego (tj. z Wojewodą), jednak wiązało się to z istotnymi ograniczeniami. Współdziałanie mogło odbywać się bowiem głównie za pomocą analogowej nieszyfrowanej łączności radiowej, której skuteczny zasięg ograniczony był do ok. 20-30 km, a dyżurny na Stanowisku Kierowania Komendanta posiadał możliwość nawiązania połączenia radiowego wyłącznie z dyżurnym lub dyspozytorem innej służby na terenie Olsztyna i powiatu olsztyńskiego. W codziennej służbie, tj. z wyjątkiem przygotowanych wcześniej ćwiczeń prowadzonych przy użyciu środków łączności radiowej,

⁶⁵ Oględziny z 22 października 2024 r.

⁶⁶ Tj. Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Ostródzie, Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Olsztynie i Oddziału Straży Granicznej w Kętrzynie.

⁶⁷ Tj. z dyżurnym Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Olsztynie.

⁶⁸ Na kanale BW48OL, dedykowanym do współdziałania z zarządzaniem kryzysowym Wojewody.

⁶⁹ Na kanale KSWA.

⁷⁰ Na kanale BW56.

⁷¹ Dokumentacja niejawna.

współpraca z innymi służbami odbywała się m.in. poprzez służbową telefonię komórkową. Natomiast funkcjonująca w części jednostek garnizonu cyfrowa szyfrowana łączność radiowa DMR umożliwiała współdziałanie z innymi służbami jedynie przygranicznych jednostek Policji, i to wyłącznie ze Strażą Graniczną. Podkreślenia wymaga uczestniczenie KWP, wraz z wybranymi podległymi jej komendami, w ćwiczeniach mających m.in. na celu doskonalenie systemów łączności. Ćwiczenia te wskazały na konieczność zastąpienia łączności radiowej łącznością cyfrową i m.in. w ich wyniku podjęto w Komendzie działania mające na celu wdrożenie cyfrowego systemu TETRA.

IV. Uwagi i wnioski

Najwyższa Izba Kontroli w wyniku kontroli nie sformułowała uwag. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Podjęcie działań, w tym działań organizacyjnych, zapewniających przeprowadzanie co najmniej raz w roku obowiązkowych kontroli stanu technicznego masztów antenowych.
2. Terminowe opracowywanie i zatwierdzanie corocznych tabel wyposażenia w sprzęt telekomunikacyjny komórek organizacyjnych KWP i jednostek Policji garnizonu.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury w Olsztynie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Olsztyn, 5 grudnia 2024 r.

Kontroler
Krzysztof Śleszyński
doradca ekonomiczny

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Olsztynie
Dyrektor
z up.
p.o. wicedyrektor
Bartosz Kościukiewicz

.....
podpis

.....
podpis